

לספר כדי לחיות...

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

**סיפור השרדותם ותקומתם של שורדי שואה
תושבי מ. אזורית עמק חפר, חברי מרכז היום 'בית-דוד'
בשיתוף צעירים משכבה ט' תלמידי 'ביה"ס הניסויי-קהילתי רמות חפר'**

מאת הציור: יעקב גוסמן

**אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
'ג'וינט ישראל', בשיתוף ועידת התביעות
יוצרי התוכנית מנחים כותבים במאים ומפיקים: עירית ועזרא דגן
יום השואה - תשע"ב - 2012**

עמותת תיאטרון עדות
"לספר כדי לחיות"

המועצה האזורית
עמק חפר

ג'וינט ישראל אשל | JDC
יחד בעשייה חברתית לסמן הזקנים

ועידת התביעות
Claims Conference
Conference on Jewish Material Claims
Against Germany

משרד החוזה
והשירותים החברתיים
השחת לזקן

"Testimony Theater – To tell in order to live"

thanks to the professional assistance and financial support of:
JDC- Eshel, the Claims Conference and the Nash Family Foundation

תיאטרון עדות - "לספר כדי לחיות" מפגש בין-דורי בתוכנית ארצית שורדי שואה,
בני הדור השני ותלמידים בתהליך חינוכי טיפולי
בדרך טיפול בהבעה ויצירה אמנותית ודרמה-תרפיה, כתיבה ובימוי

ניהול תקציבי ומקצועי - "אשל" האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים חברתיים לזקן בישראל
"ג'וינט ישראל", בשיתוף "ועידת התביעות", מנהלת בכירה לתוכניות קהילתיות באשל: **מגי גד**

יוצרי התוכנית, בימוי והפקה: **עירית ועזרא דגן**
טיפול בדרמה, עריכת העדויות וכתובת המחזה: **עירית דגן**
אות המופת החברתי כנס ישראל - שדרות לחברה

הלחנה, ניהול מוסיקאלי ונגינה בפסנתר: **עמרי דגן**
קונטרבס: **אלון פנר** | חצוצרה: **אריאל חן**

עוזר במאי ומנהל הפקה: **נמרוד דגן** | עוזרת הפקה: **מאי ינאי**
עריכת מצגת אלקטרונית והפעלה: **אולג קוגוט** | הגברה ותאורה: **לאון קאושנסקי**
עיצוב ויצור אביזרים ותפאורה: **אירה יעקב מובשוביץ**
עיצוב תאורה והפעלה: **נמרוד דגן**

מנתבי הפרויקט:

עמירה למדני - מנהלת האגודה לחבר הוטיק, עמק חפר
ירונה פוליטי - סגנית מנהלת אגף החינוך במועצה
מיכל סלמן - מחנכת ומרכזת שכבה ט' בביה"ס הניסויי-קהילתי רמות חפר
קרין מיכאלי - ע' סוציאלית במרכז היום "בית דוד"
ז'רר לפונד - מנהל מרכז התיעוד במועצה, מנתב הערב המרכזי - יום השואה

הגופים השותפים לפרויקט תיאטרון עדות:
משרד הרווחה והשירותים החברתיים, היחידה לניצולי שואה - השירות לזקן
מפקחת ארצית לניצולי השואה במשרד הרווחה: **תמי מרוז**
מועצה אזורית עמק חפר, המחלקה לשירותים חברתיים - טיפול בקשיש
האגודה לחבר הוטיק עמק חפר בשיתוף מרכז היום "בית דוד"
תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות (ע"ר)

תיאטרון עדות - הפרויקט ה- 34

הבוצת ישראלכרט

פרויקט "תיאטרון עדות" בסיוע ישראלכרט

דיסקונט

התוכנית באדיבות דיסקונט

תיעוד התהליך בסיוע ותמיכת הקרן המשפחתית ע"ש תד אריסון

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

התברכה מועצה איזורית עמק חפר ובישוביה שוכנים שני ארגונים:

מכון שואה ואמונה "שם עולם" בכפר הרא"ה ו"בית טרזין" בגבעת חיים איחוד, שכל עולמם בלמידה ובחקר השואה ובהנחלת תובנותיה לדורות הבאים, כל אחד מזווית הראיה שלו.

ייחודם של שני מכונים אלה, ביכולתם לדבר אל הדור הצעיר ובכך להיות רלוונטיים בעידן של חילופי הדורות.

המועצה האיזורית יזמה בשנים האחרונות שיתופי פעולה בין המכונים והגבירה מעורבותה בפעילותם. על רקע זה אך טבעי היה להתחבר ולסייע לפרויקט המיוחד ככותרת "לספר כדי לחיות..." וזאת במסגרת תיאטרון עדות.

לצערנו, הולך ומתמעט דור שורדי השואה, ומכיוון שאין יותר מעדת אישית, מצווה עלינו לשמוע את סיפורם של אלה שנמצאים עמנו.

ערך מוסף לעדות האישית מתקבל בדרך המיוחדת של תיאטרון העדות, שיוצר מפגש בין דורי בתהליך חינוכי - טיפולי ויוצר חוויה משותפת לשורדים ולנוער.

בכך יש משום העברת המקל מדור השורדים לדור השלישי והרביעי.

רני אידן | ראש המועצה

שכנים יקרים, שלום וברכה;

בשמי ובשם עובדי המשרד העוסקים בסיוע לניצולי השואה, אני מברך את ניצולי השואה בעמק חפר, מביניהם המשתתפים בתיאטרון עדות:

שושנה אורן מבת חפר, חנה גרינברג מחניאל, רבקה וייסמן מחיבת ציון, עליזה טננבוים מבית חרות, חיה פוקס מחופית, סמי בלו מעין החורש, מרדכי גריפל מכפר חיים, נח יעקובוביץ' מכפר מונש, אריה מרקו מגן יאשיה וזליג פרנקל מכפר חוגלה ואת בני הנוער, תלמידי בית הספר רמות חפר שבמעברות על השתתפותכם במפעל חשוב זה של "תיאטרון עדות". משרד הרווחה תומך במפעל זה, בנוסף לעוד מאות תוכניות חברתיות, טיפוליות ותיעודיות לרווחת ניצולי השואה הפועלות ברחבי הארץ.

אני מבקש להביע הערכתי לניצולים אשר משתפים אותנו בסיפוריהם ומוקיר אותם על תרומתם לחברתנו. זאת, על אף הקושי והמכאוב העצומים המלווים פתיחה מחדש של פצעי וכאבי השואה.

כמובן, שיחד עם זאת אני מכבד במידה שווה את ניצולי השואה שברחו שלא לשתף את סביבתם בקורות אותם, אם מתוך כאב ואם מתוך רצון לגונן על צאצאיהם מפני הסיפורים המחרדיים. לעתים, הצפייה בהצגה מסוג זה עשויה לאפשר לניצולים נוספים לפתוח את סגור לבם ובכך אני רואה חשיבות רבה.

אני מודה לכל שותפינו הנאמנים במימון, בהפעלת שירותים וביחס הייחודי לניצולי השואה החיים בקרבנו. בברכה,

נחום איצקוביץ | המנהל הכללי, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, מדינת ישראל

סיפור השואה והשפעתה על עם ישראל, על משפחות הנספים ועל השרידים שניצלו, חייב לא רק להשמר בזכרון הלאומי אך גם להיות מועבר לדורות הבאים.

אחד האמצעים החינוכיים המוצלחים שפותחו לאחרונה הוא "תיאטרון עדות" אשר מאפשר לדור הצעיר ללמוד ולחונן ממקור ראשון את אשר קרה לעמנו.

"תיאטרון עדות" התגלה גם כגורם מסייע לניצולי השואה עצמם, בכך שהוא מאפשר להם להעלות את זכרונותיהם ולעבד אותם לאור מצבם האישי, המשפחתי, החברתי והלאומי כיום. אין זה "תיאטרון" במובן התרבותי של המושג, אלא חוויה מרגשת אשר סוחפת את הקהל יחד עם ניצולי השואה ובני הנוער אשר על הבמה. תודה למשתתפים שלקחו חלק ביצירת החוויה המרגשת ותודה למארגנים ולמבצעים שתרמו לביצוע המוצלח.

פרופ' יצחק בריק | מנכ"ל אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל

פרויקט עמק חפר הינו הפרויקט ה-34 של תיאטרון עדות. התוודעתי לעשייה המיוחדת והחשובה הזו בפרויקט התשיעי שהתקיים בחדרה ובו השתתפה אמי, אירה מובשוביץ. רבות, אם כי לעולם לא מספיק, דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות, עבור שורדי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא יישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. יתרה מכך, עלינו לשים לב ולהעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כמו גם לכל נער ונערה המשתתפים בו. ולכן בדברי המשתתפים בפעם ברצוני להעלות על נס ולהאיר באור גדול דווקא את הצעירים המשתתפים בפרויקט.

בעידן זה בו בני הנוער ואולי לא רק הם מנהלים קשרים בינאישיים דרך "אתרים" "רשתות חברתיות" "בלוגים" "טוויטרים" וכד' וכאשר המילה "שורדים" מתקשרת אצלם לשורדי תכניות הריאליטי, מתמסרת לה קבוצת בני נוער להקשיב באופן אמיתי, לגעת, ללטף, לחבק ולתמוך בקבוצת אנשים זקנים, שורדי שואה, המכונסים בעצב גדול סביב נושא טעון וכבד, ומסייעים להם לפרוק את המשא, נמצאים איתם לאורך תהליך טיפולי מורכב ובסיועם התהליך אף מספרים את סיפורם על הבמה. אשרינו שנתברכנו בבני נוער כאלה ותודות לכל השותפים בפרויקט תיאטרון עדות עירית ועזרא דגן והתומכים היקרים.

ישראל מובשוביץ | יו"ר עמותת "תיאטרון עדות לספר כדי לחיות"

סיפורי הניצולים הם העדות החשובה ביותר כדי להעביר לנערים ולנערות את זיכרון השואה, שהוא אחד מהמעצבים והמכוננים בזהות הקולקטיבית שלנו בארץ. בני הנוער גדלו על הסיפורים, הם יוצאים למסעות לפולין, הם לומדים בשעורי חינוך, היסטוריה ואזרחות על העבר שלנו, אבל אין כמו החוויה הבלתי אמצעית במפגש המרגש והכול כך אותנטי בין הסיפור החי של האנשים שחוו על בשרם את נוראות השואה וצרכו אותם בגופם והעברתו בדרך הבלתי אמצעית והישירה לבני הנוער. "לספר כדי לחיות" ממחיש בצורה כל כך אמיתית שהעברת הסיפורים והזיכרונות לבני הנוער הם גם צורך נפשי ומנטאלי לשורדי-השואה. בכך מסייע להם תהליך תיאטרון עדות לחלץ ולפרוק את הזיכרונות הקשים ומחזקים אצל בני הנוער השותפים את תחושת המחויבות להעביר את מה שקרה שם כל עוד הם נושמים וחיים ויכולים לספר...

אני רוצה להודות בשם אגף החינוך והמועצה על הפרויקט המרגש והחשוב הזה שבתהליך יצירתו היו שותפים תלמידי תות ט' של רמות חפר וניצולי השואה של עמק חפר תודה מיוחדת לעירית ועזרא דגן שבזכותם נחשפנו כולנו לסיפורי הניצולים והפכנו אותם לנדבך נוסף ברקמת החיים של כולנו.

חינה קורן | מנהלת אגף החינוך

תיאטרון עדות הינו מסע חווייתי בעל ערך חינוכי וטיפולי עבור בני הנוער, הניצולים והקהילה כולה. בתהליך הדרגתי המלווה באמצעות אנשי מקצוע, מתוודעים בני הנוער לסיפור הכואב והקשה של ניצולי השואה. בתהליך העבודה נוצר קשר בין דורי מיוחד המאפשר את עיבודן מחדש של חוויות טראומטיות מהעבר. שיאו של התהליך המרגש והעוצמתי הינו העלאת המחזה בהצגה המספרת את סיפור ההישרדות. אני גאה על הזכות שנפלה בחלקי להיות שותפה למיזם חברתי כל כך חשוב. אני מבקשת להודות לרני אידן - ראש מועצה אזורית עמק חפר, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, אש"ל, האגודה לחבר הוותיק, אגף החינוך במועצה וביה"ס רמות חפר ולמשתתפים בתוכנית. תודה אישית למנכ"ל האגודה לחבר הוותיק, עמירה למדני ולירונה פוליטי, סגנית מנהלת אגף החינוך על הליווי האישי והמסור. לבסוף, תודה חמה ליוצרי התוכנית עירית ועזרא דגן.

גלית גרופר | מנהלת אגף הרווחה והשירותים החברתיים

"תיאטרון עדות" הינו מפגש מיוחד במינו, בין צעירי הארץ אשר נולדו חופשיים ומאושרים, לאחר קום המדינה, לבין ניצולי שואה אשר ניתנת להם הזדמנות להעביר את חוויות הזוועות אשר עברו הם ויקריהם... תהליך העברת הרגשות, הזיכרונות, והחוויות מהוה "שרשרת ערך" חינוכית והיסטורית בלתי אמצעית אשר מנציחה את חוויות הזיכרון של אלה אשר שרדו את הנורא מכל...

"בית-דוד" גאה לקחת חלק בחוויה תרבותית מיוחדת אשר "תיאטרון עדות" מביא עמו... תודה לכל מי שלקחו חלק ביצירה זו, בראשם עירית ועזרא דגן, ותיקי האזור ובני הנוער!

נפתלי בן סירא | יו"ר האגודה למען החבר הוותיק עמק חפר

האגודה למען החבר הותיק בעמק חפר

בית דוד - מרכז יום המהווה בית חם לותיקי עמק חפר. הבית מואר ומטופח, ממוקם באזור שקט, כפרי ומרגיע, מציע שהות במרכז יום על מגוון פעילויותיו באמצעות הסעות מהבית ובחזרה. המרכז מספק ארוחת בוקר וצהריים, אפשרות לסינוע ברחצה, טיפוח החן, הרצאות, חוגי מוסיקה, דרמה, סרטים מונחים, פעילות גופנית, פיזיותרפיה, רפלקסולוגיה, משחק פטנק. חוגי הליכה בחוות הנוי הסמוכה, חוגי תעסוקה - מלאכת יד מותאמת, ציור, ציור על עץ וקרמיקה, שוק ירקות פירות ומתנות, שרות אחות יומי ושרות של עובדת סוציאלית.

במרכז יחידה מוגנת לותיקים שחלה ירידה ביכולתם המנטלית בה הם מקבלים טיפול אישי וקבוצתי צמוד ותומך. כל השירותים ניתנים על ידי צוות מקצועי מסור המעניק עזרה מקצועית באהבה ובמסירות. הצוות כולל גם מערך מרשים של עשרות מתנדבים. לבית דוד מגיעים 100 חברים ביום, חמישה ימים בשבוע.

שרותי טיפול בית - שרות המיועד לותיקים שאין ביכולתם לצאת מהבית ואשר מעוניינים בשרותי סיעוד וטיפול בביתם.

קהילה תומכת - קהילה תומכת הינה תוכנית שמטרתה לספק תמיכה לקשיש בביתו ולאפשר לו לשמור על אורח חיים סדיר, על עצמאות ופרטיות במסגרת הביתית. חבר הקהילה המנוי מקבל שרות של לחצן מצוקה המפעיל אלחוטית קו דיבור-שמיעה בין מוקד המופעל 24 שעות ביממה לבין המנוי.

כיוון חדש - עיתון גמלאי העמותה המופק על ידי 15 כתבים מתנדבים, כולם גמלאים תושבי עמק חפר. העיתון יוצא לאור אחת לחודש ומופץ ב- 3000 עותקים לכל הגמלאים תושבי עמק חפר. העיתון משמש במה להבעת דעות ולהעברת מידע.

יעקב גוטרמן

יעקב גוטרמן הצייר נולד ב-1935 בפולין. בפרוץ מלחמת העולם השנייה היה בן ארבע. נכלא עם הוריו בגטו פלוצק. במרס 41 גורשה המשפחה מן העיר יחד עם כל הקהילה היהודית. שנות המלחמה עברו עליו תוך תלאות, דודים ובריחה תחת זהות פולנית שאולה.

זמן מה הסתתר, מנותק מהוריו, בכפר זאבאדי ליד העיירה לוביץ' שם עבד אצל משפחת איכרים כרועה פרות.

אביו תיעד את שנות השואה בספר שכתב ביידיש על גבי רצועות נייר צרות, אותן הטמין בתוך בקבוקים. שנים רבות אחרי המלחמה נתגלה אחד הבקבוקים ותוכנו תורגם לשבע שפות: שמחה גוטרמן - "עלים מן האש", הוצאת יד ושם ומורשת. מחבר הספר, שהיה חבר מחתרת, נפל בקרב במרד הגדול בווארשה ב-44. אמו של יעקב, חוה, שרדה את המרד בתוך מרתף של בית שהופצץ וקרט.

בשנת 50, בהיותו בן 15, עלה יעקב ארצה יחד עם אמו ואביו החורג.

הוא התחנך בעכו ובעין-חרוד. בשנת 66 הוא הצטרף לקיבוץ העוגן בו הוא חבר עד היום.

רוב שנותיו עסק בהוראת ספרות, בציור ובאיור ספרים. עד כה אייר כ-170 ספרים בארץ ובחו"ל. כמו כן הוביל והדריך עשרות קבוצות נוער, קציני פו"מ ומבוגרים במסעם לפולין.

בנו בכורו, רז, לוחם בסיירת גולני, נהרג בקרב על כיבוש הבופור במלחמת לבנון הראשונה. לאחר מות בנו היה יעקב אחד ממובילי המחאה נגד המלחמה.

יעקב פעיל כיום ב"פורום המשפחות השכולות לפיוס ולשלום", ומשנת 2006 הוא משמש יושב ראש ההנהלה הציבורית של "מורשת", המרכז לחקר השואה והוראתה ע"ש מרדכי אנילביץ'.

שרגא וויל

שרגא וויל - צייר ואמן (1918-2009)

וויל עסק בתחומי אמנות מגוונים: אזור ורישום, הדפסי משי, ציורי שמן, עיצוב פיסול וקולאז'ים. יצירותיו נעות על פני קשת סגנונות: סגנון ריאליסטי חברתי, סגנון פיגורטיבי, אקספרסיוניסטי וסגנון דקורטיבי.

וויל נולד בשנת 1918 בעיר ניטרה שבצ'כוסלובקיה. בצעירותו הצטרף לתנועת השומר הצעיר. בשנת 31 עברה משפחתו לבראטיסלבה, ב- 37 החל ללמוד אמנות בפראג.

בזמן מלחמת העולם השנייה שהה בבודפשט ועסק בזיוף מסמכים עבור המחתררת ההונגרית. בתום המלחמה עבד כמאייר בהוצאת ספרים בבודפשט ובאיור פרסומים של תנועות נוער החלוץ והשומר הצעיר.

ב- 47 עלה לארץ ישראל וגורש למחנה מעצר בקפריסין. שם עסק בציור הווי המחנה ובחינוך נוער דרך סדנאות ליצירה. בסוף 47 הגיע וויל לארץ והצטרף לקיבוץ העוגן.

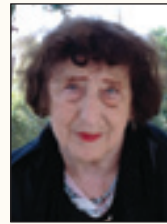
השתלם בטכניקות גרפיות ומונומנטליות באקדמיה לאמנויות בפריז. זכה בפרס דיזנגוף לציור. הוציא מהדורות רבות של אלבומי הדפסים והציג תערוכת יחיד במוזיאון תל אביב לאמנות. יצר עבודות ארכיטקטוניות, בהן דלתות הכניסה לכנסת, קיר הקרמיקה בבית הכנסת הגדול בתל אביב, דלתות בית הנשיא בירושלים וציור התקרה באולם הישראלי במרכז קנדי בווינגטון.

ב- 73 הציג במוזיאון היהודי בניו יורק. עבודותיו הוצגו בשווייץ ובגלריות שונות בעשר ערים בסלובקיה. ב- 2006 הוצגה בבית מורשת בגבעת חביבה תערוכת ציורים של וויל בנושא השואה. שרגא נפטר בפברואר 2009.

שושנה אורן (איביה רוזנר לונטוש)

נולדה בכפר מקאו שבהונגריה בשנת 1922 בת למשה רוזנר ומרגיט וייס. הבכורה מבין שבעת אחיה: אדית, מרגיט, יהודית, הרווין, טמש ואווה. לאחר פטירת אימה התחתן אביה עם אחותה של אימה לאה שגידלה אותה מגיל שנתיים. בהיותה בת כחמש, עברה עם משפחה להתגורר בעיר בודפשט. ב-44 הובלה שושנה ברגל יחד עם אחיותיה אדית ומרגיט מבודפשט למחנה "רוזנסברוק" באוסטריה. שם שהתה 8 חודשים ועסקה בניקוי נשק. משם נלקחה למחנה מאוטהאוזן, שם חלתה, לאחר בריחת הגרמנים הועברה לרוזנסברוק וטופלה בבית חולים שהוקם על ידי הצבא האמריקאי. לאחר מכן עברה יחד עם אחותה לצ'כוסלובקיה.

ב-45 נסעה לבודפשט על גבי גג של רכבת. ב-48 נישאה ליואל לנטוש וב-56 ברחו ארצה יחד עם התינוקת חנה, שנולדה בבודפשט, אליהם הצטרף אחיה. בארץ הגיעו לקריית שמונה וכאן נולדו להם עוד שני ילדים: אילן ולאה שנפטרה לפני שנתיים וחצי. לשושנה שבעה נכדים ושני נינים.

סמי בלו

נולד בעיר פלובדיב שבבולגריה בשנת 1926 להורים אברהם בלו ורבקה פסי. ביולי 42 לקחו את שני אחיו הגדולים לעבודות כפייה אך הוא נשאר בבית ונאלץ לעבוד בעבודות מזדמנות כדי לעזור לפרנס את המשפחה. ב-43 נלקחו מבתם די להישלח מפלובדיב למחנות, אך בהתערבות בוריס מלך בולגריה הוחזרו לבייתם ב-46 סמי עבר לסופיה עיר הבירה של בולגריה כדי לעבור הכשרה עם חבריו לתנועת השומר הצעיר ולעלות ארצה.

במאי 46 הוא עלה על האונייה "טרנסילבניה" והתיישב בקיבוץ דן עם חבריו לתנועה. עבר לקיבוץ גבולות, שם הצטרף ללהקת הצ'זבטרון. לאחר מלחמת תש"ח עבר לבסוף להתגורר במעברה ליד תל אביב שם פגש את תמר גאון והם נישאו בדצמבר 52, שם נולד בנם הבכור רמי. בשנת 54 עברו לעין החורש שם נולדה בתם עירית. כיום יש לסמי שישה נכדים ושני נינים.

מרדכי גריפל

נולד בשנת 1921 בסאטמר בטרנסילבניה. שמות הוריו יוסף ובלה לבית הינפלד והאחיו: יצחק יענקלה ורבקה. ב-42 הועסק בעבודות כפייה בצבא ההונגרי. לאחר שנתיים, ב-43 הועבר לבודפשט והועסק בהנחת מסילות רכבת. במאי 44 נשלח לחזית הרוסית. הועסק כמגלה מוקשים-אנושי, הצליח לברוח לכיוון החזית ונלקח בשבי ע"י הצבא הסובייטי יחד עם החיילים ההונגרים והגרמנים.

מרדכי הובל בקרונות משא לכיוון מזרח בחורף קשה. המסע ארך 21 יום בקרונות סגורים עד לאוקראינה, סבסטופול. בפברואר 45 הועבר ליאלטה ובמאי 46 הועבר לאודסה למחנה פתוח עם סיוע אמריקאי. רק ב-15 במאי 48 שוחרר לבסוף מהשבי הרוסי וחזר לסאטמר, שם פגש את אחיו יצחק, אז נודע לו על יענקלה אחיו שנורה על שפת הדנובה ועל אחותו רבקה שנפטרה בברגן בלזן עם השחרור.

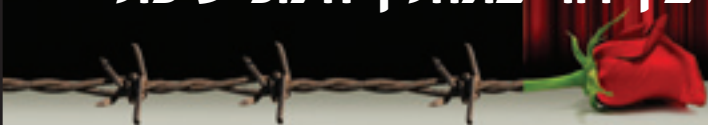
ב-59 עלה מרדכי ארצה, עבר לגור במושב בוסתן הגליל. ב-68 נשא את אילנה, להם בת יחידה שלי ושלושה נכדים, נכדתו מיכל משתתפת בקבוצת תיאטרון עדאת.

חנה דבורה גרינברג (צ'ירכוס)

חנה נולדה בדצמבר 1919 בלופנה, רומניה, לסימון צ'ירכוס ופלופנה- פפי לבית כץ. הן היו שלוש אחיות: חנה, האחות הגדולה, לורה ואחות קטנה רוזה. ב-41 הוציאו את כל המשפחה לעבודה בבית חולים בברלד, שם שהו במשך כל המלחמה ושרדו. ב-46 עברו לבקאו ובאוקטובר 1946 התחתנה חנה עם אהרון גרינברג, אז נולד בנם יוסי ב-51 עלו לארץ באוניית טרנסילבניה. בארץ, נשלחו למעברה בקקון ולאחר מכן עברו לגור בחניאל, שם הם מתגוררים עד היום. לחנה בן אחד ושמו יוסי, ארבעה נכדים ושישה נינים.

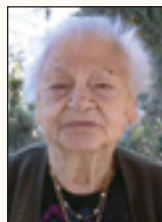
תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

רבקה וייסמן (פרנקל)

נולדה בשנת 1921 בעיר בוטושן שברומניה. להורים פאולינה וזאב פרנקל. רבקה היא הבכורה לשישה אחים במשפחה: זלמן, פאולינה, יהודה, שלומית ודבי. המשפחה הייתה דתית ומחשש לגורלם נאלצו לעבור לעיר אחרת בשם בקו בה הייתה קהילה יהודית גדולה. רבקה הייתה חברה בתנועת הנוער הציוני.

ב- 44 עלתה רבקה עם חברה ובעלה לעתיד, ישראל, בעליה בלתי לגאלית, באנייה הטורקית 'צאלח אדין' מאיסטנבול, במסע שערך שבוע. לבסוף עם הגעתם לארץ שהו חודש ימים במחנה עתלית ולאחר מכן עברו לקיבוץ כפר גליקסון. ב- 49 עברו לכפר חיבת ציון. נולדו להם שלושה בנים: מרדכי, אברהם ומשה. ב- 68 נהרג בנם אברהם במלחמת ההתשה. ב- 2008 נפטר בעלה ישראל ולאחר חצי שנה נפטר בנם מרדכי ממחלה קשה.

עליזה טונבאום (שרצר)

נולדה בשנת 1929 בווינה אוסטריה, להוריה משה-מרדכי שרצר יליד אוסטריה ואדית לבית בוטרוויץ ילידת גליציה, אחות למליטה-מרים. בהיותה בת 10, ב- 22 באוגוסט 39 עזבה עליזה את משפחתה ונשלחה במשלוח האחרון לאנגליה בקינדרטרנספורט, לטיינמאוס ליד העיר ניוקסטל. ביוני 40 העבירו אותה לוינדרמי. בדצמבר 45 הצטרפה לאביה בגלסגו שבסקוטלנד. האם הועברה לאושוויץ-בירקנאו ושוחררה ברוונסבריך.

באוקטובר 49 עלתה עליזה ארצה עם הוריה באונייה 'קדמה' ועברו לגור בבית ינאי ליד אחותה ומשפחתה. בינואר 51 נישאה לבנימין יליד ירושלים שהיה המורה שלה באולפן ועברו לגור בבית חרות. נולדו להם שתי בנות: בינה ובתאל ומהם יש לעליזה שישה נכדים. במאי 67 נפטר בעלה בנימין.

עליזה עבדה כתופרת עד שבנותיה נולדו, מאוחר יותר עבדה 27 שנים כספרנית בתיכון האזורי של עמק חפר ואף ניהלה את הספרייה. מאז יציאתה לגמלאות ב- 94 עסקה כמזכירה מתנדבת ב'ד-לבנים' עמק חפר והיום מתנדבת ב'בית דוד'. מזה 12 שנה עומדת בראש ארגון ילדי הקינדרטרנספורט בארץ ואחראית לכנסים ולפעילויות רבות.

נח יעקובוביץ'

נולד בשנת 1924 בורקסיס-סבלוס שבצ'כוסלובקיה בן למשה וינטה ושמונה אחים ואחיות. בשנת 43 כשהוא בן 19 נלקח ל'גטו סייליש' יחד עם כל בני משפחתו. שם שהה חצי שנה ושימש כשומר ביונדראט. משם הועבר יחד עם משפחתו לאושוויץ-בירקנאו בקרונות משא. שם עבד כמסגר ונותר בחיים יחד עם דודו. כל בני משפחתו נלקחו למוות במשפחות. מאושוויץ הועבר לגליביץ ומשם הועבר לכלכאמר ולגרוס-רוזן שם שהה שלושה שבועות בתנאים קשים. מגרוס-רוזן הועבר לבוכנוואלד. בדרך נורה ונפצע, הצליח להסתיר את פציעתו, להינצל מהקרמטוריום ולהגיע לבית חולים, שם שהה חודש ימים. משם נלקח לקינדר-לאגר, מחנה ילדים למשך חודש ימים ואז הועבר ברכבת לפלוסנבורג.

במאי 46 עלה נח ארצה מאיטליה באונייה 'אליהו גולומב' בעזרת הבריגדה-היהודית. עבר לכפר מסריק ב- 48 התגייס לפלמ"ח ושרת בחטיבת יפתח. ב- 50 נשא לאישה את שלומית בת ירושלים, שם התגורר עימה ונולדו להם שני ילדים ישראל וצביקה, ב- 54 עברו לכפר מונאש אז נולד בנם גדעון. בכפר שימש 21 שנה רכז ביטחון ועבד בתחום הפלחה. לנח 6 נכדים.

אריה מרקו

נולד בשנת 1930 בעיר יאסי שברומניה. לליבה ומשה מרקו, אח לבנימין ולאה. אביו עבד בתחום המסחר עם הגויים ואימו הייתה תופרת. ילדותו עברה בעיירה פודולוי שברומניה עד הרגע בו השתלטו הגרמנים על בית הספר, אז נאלץ להפסיק את לימודיו. ב- 39 עקרו ליאסי שם גרה המשפחה ארבע שנים. ב- 44 עם כניסת הצבא הרוסי האדום שוחררו וכך ניצלו חייהם.

ב- 51 עלה אריה ארצה לכדו באונייה "טרנסילבניה" לנמל חיפה ומיד גייסו אותו כחייל בודד. אריה שירת שרות צבאי מלא בחיל האוויר וגם בשירות מילואים. עם תום שירותו ולאחר שבני משפחתו עלו ארצה, עבר להתגורר עימם במעברת קקון שבעמק חפר, שם הכיר את דניס שעלתה עם משפחתה מטוניס. ב- 55 נישאו ועברו לגור במושב גן יאשיה. נולדו להם ארבעה ילדים: אברהם, רונית, דורון ובת שבע. אריה עבד כחקלאי וכרפתן עד שנת 2002. בנו הבכור אברהם שירת בחיל הצנחנים ונפל בעת שירותו הצבאי בשנת 77, בהיותו בן 19. דניס אשתו נפטרה ב- 2010. לאריה שמונה נכדים.

חיה פוקס (ויס)

נולדה באפריל 1926 בעיר ולחובצה בצ'כוסלובקיה לדוד ואסתר ויס, בת מתוך שישה אחים: צ'לי, רבקה, מנחם, ברוך וזאב. בשנת 42 נסעה ברכבת לבודפשט שם הוכרחה ע"י קרובי משפחה לעבוד בסריגה. ב-44 נשלחה למחנה אושוויץ - בירקנאו ולאחר מספר חודשים הועברה משם למחנה עבודה נוישטטיקובורט בגרמניה ועבדה במפעל 'סימנס' כשמונה חודשים. ב-45 הסתיימה המלחמה וחזרה לבודפשט.

ב-46 בהיותה באיטליה, נישאה לשמואל פוקס שם נולדה בתם אסתר. ב-47 עברו דרך מודנה, ויטרבו ומנמל לה ספציה הפליגו לארץ באנייה 'לא תפחידונו'. לפני חיפה נתפסו בידי הבריטים, נלקחו לקפריסין למשך חודשיים. אחיה ברוך וזאב נותרו בחיים. חיה ושמואל פוקס עלו לארץ בפברואר 48. בתחילה גרו בנתניה וכיום בחופית. לחיה ושמואל שתי בנות: אסתר ויונה, ארבעה נכדים ונין אחד.

זליג פרנקל

נולד בשנת 1927 בפולין בעיירה ג'אלושיצה" הוריו חיים פרנקל ורבקה בית לבקוביץ'. במשפחה היו 5 אחים. ב-39 עם הכיבוש הגרמני הועברה המשפחה לעיירה בשם "מייחוף", בסלקציה הופרד זליג מאמו ואחיו. זליג נשלח עם אביו למחנה העבודה 'פרוקוצ'ים', כל שאר משפחתו הובלו למותם. חצי שנה אחרי שהגיע למחנה העבודה, הצליח לברוח. שבוע לאחר מכן הגיע אביו והם הוסתרו במשך שנתיים וחצי אצל חסיד אומות עולם - מאצ'ק קונייצ'נה בכפר בשם 'ג'ורוז'נה'. ב-44 הגיעו הרוסים ושחררו אותם. אביו לא שרד. זליג נתפס על ידי הגרמנים. כמה חודשים אחרי השחרור עבר לגרמניה להכשרה לקראת עליה ארצה ועבר לצרפת.

ב-48 הפליגו ממרסי באוניה 'המעפיל האלמוני', מול חופי הארץ נתפסו ע"י הבריטים ונשלחו לקפריסין. ב-47 שוחרר ממעצר אך נשאר בקפריסין. ב-49 עלה ארצה לקיבוץ 'גבעת חיים' ועבד בחקלאות עבר לכפר "חוגלה" נשא את רבקה לבית שטרסבורג. ב-50 התגייס לצבא ושרת בחיל השריון. נולדו לו שני ילדים: חיים ויוסי. בשנת 74, נהרג בנו יוסי בשרות הצבאי בתאונת דרכים. לזליג ורבקה שלושה נכדים ונינה אחת.

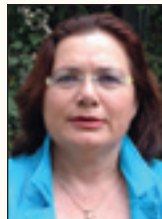
איור: יעקב גוסרמן

הדור השני בגוף ראשון

רונית מרקו פינסברג

נולדתי בשנת 1960 במושב גן יאשיה להוריי היקרים דניס ואריה מרקו, הנני בת שנייה בין ארבעה אחים: אברהם, רונית, דורון ובת שבע. אחי הבכור אברהם נהרג בעת שרותו הצבאי בשנת 1977 באסון המסוק בבקעה, מסוק בו נהרגו 74 צנחנים וצוות אויר. נשואה לשוקה משנת 1985 ואמא לאביעד בועז וגלעד. עובדת בעיריית רעננה, במשכן העירוני למוסיקה ואמנויות.

זכיתי כשהצטרפתי לאבי כדור שני בתיאטרון עדות. אבי אריה לא דיבר כל השנים אודות עברו בשואה. רק בשנים האחרונות החל להיפתח ולחלוק עימי את שעבר עליו. אני חושבת כי זו זכות גדולה עבורי כ"דור שני" להיות חלק מהקבוצה ולפגוש מידי שבוע את אבי ואת חברי הקבוצה, הדור המבוגר שעבר לא מעט בחייו, ומנגד הדור הצעיר ששומע בשקיקה את סיפורם. זכיתי להכיר את אבי ונחשפתי לסיפור חייו, גיליתי כי אבי הינו בעל יכולת לשיר שירים מתקופת ילדותו בשואה, אבי שבקושי דיבר מגלה פתיחות וכמיהה לספר עוד ועוד. המפגשים הללו יצרו בינינו קשר מיוחד שבעקבותיו אבי מבקש ממני לתעד עוד ועוד מחייו, אנחנו יושבים בביתו כשהוא מספר ומספר, אני כותבת ומתעדת.

תקופת השואה מציפה את חיי אבי, הוא מספר המון אודות מה שעבר עליו שם, ואני שבעצם כל חיי הכרתי אבא שעבד מבוקר עד לילה לפרנסת המשפחה ברפת, בשמירה, בחקלאות, שלא סיפר מעולם את שאירע לו, מגלה כמה עבר ולמה נחשף ובעצם חרף כל הקשיים שמר על מסגרת חיים ומשפחה למופת.

ג'ורא אלוני

נולדתי בשנת 1945 בכפר רופין. היום גר במושב בית חרות. בגיל שש הורי עברו למושב רגבה. בגיל 23 נישאתי ועברתי למושב בית חרות. נשוי לאל, אב לשלושה: דרור שרון ואדר וסב לששה נכדים.

הורי, אורי וחנה, ניצלו מהשואה בזכות תושייה של הוריהם ששלחו אותם מחוץ לארצות מוצאם בעת עליית הנאצים לשלטון. אבי יליד העיר אסן בגרמניה, נשלח בגיל 18 ע"י הוריו לשבדיה שם הקימה הסוכנות היהודית חוות הכשרה חקלאית שנועדה ללמד ילדים יהודיים. הוריו של אבי לא ניצלו ונשלחו למחנות המוות. אמי נולדה בסלובקיה וכאשר נכנסו הגרמנים לצ'כוסלובקיה הצליחה לברוח להונגריה ולהגיע לקרובי משפחה בבודפשט. ב-43 חיפשה הסוכנות היהודית ילדים אשר הסתתרו בבודפשט, הגיעו למשפחה שהסתירה את אמי וכך זכתה גם היא להגיע לארץ. הורי נישאו בשנת 44 בכפר רופין ושם נולדתי אני. אבי היה איש פתוח מאד וסיפר בחופשיות על שעבר עליו ועל משפחתו בשואה. הוא היה מחנך ומנהל בית ספר תיכון גליל מערבי וברבות הימים עבד במוזיאון הילד בקיבוץ לוחמי הגטאות, ונסע רבות לגרמניה למסעות הרצאות כדי לקרב את הגרמנים לנושא השואה.

אמי לעומת זאת, הייתה אישה סגורה יותר, והפעם הראשונה שנחשפתי לקורות אותה בשואה היה בגיל מאוחר יחסית כאשר נחשפתי לעדות שנתנה לחוקרי "יד ושם". אחותה של אמי, שנשארה עם ההורים, נשלחה איתם לאושוויץ, שם שימשה קאפו ובזכות זה ניצלה והגיעה לארץ. דודתי גם העידה במשפט אייכמן על השתרחש במחנה אושוויץ.

איור: יעקב גוסרמן

עירית דגן

מרפאה בהבעה ויצירה, M.A. בדרמה תרפיה, שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הבימה" ובתיאטרון לילדים ולנוער.

דור שני להורים ששרדו את אושוויץ ומחתרת הבריחה" בהונגריה וטרנסילבניה, ושאבידו את כל משפחותיהם יוסף ולוי בשנה האחרונה למלחמה.

עזרא דגן

שחקן התיאטרון "הקאמרי" ת"א, במאי ומורה למשחק מסוגנן ופנטומימה.

בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. שיחק בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה.

גילם את דמותו של רבי יעקב מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג.

חלק ממשפחתו, 6 נפשות בני משפחת פינטו שחייתה בפאריס, נרצחו באושוויץ.

תיאטרון עדות - על נושאי הלפיד, על חמלה נתינה ותקווה

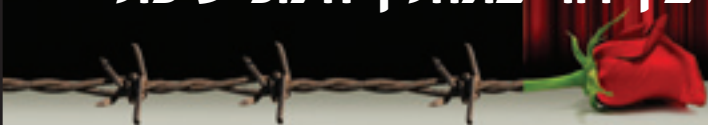
השואה תשאר לעד כתקופה האפלה ביותר של ההיסטוריה, כאסון הגדול ביותר של האנושות. לעולם לא נוכל לעמוד על טיבו של הרוע המוחלט שהתגלה בשואה. כהמשך לרצון גרמניה הנאצית למחוק את זיכרון העם היהודי, קמים ומתרבים היום באירופה ובארצות הברית ארגונים מחישי שואה.

אנו כאן, עושים ככל יכולתנו להנציח ולשמר, כדי שלא יישכח הנורא מכל, ויימשך החיבור בין הניצולים-שורדים לבין הדור חדש-צעיר, נושא הלפיד.

נכון, מאוחר, אך לא מאוחר מדי. בתיאטרון עדות אנו רואים הזדמנות לשמוע ממקור ראשון על אנטישמיות והשפלה, על קור, רעב, כאב ופחד, על פרידה פתאומית מהורים ואחים, ועל אובדן, מחסור ובדידות אין סופית. הדור השלישי, כמו נכדיהם של הניצולים, משוחררים מהנטל הכבד, הם שיגידו בעוד שנים: 'פגשנו ניצולי שואה אמיתיים. נגענו בהם, דיברנו אתם'. הנוער הנפלא והמסור הזה יכול לשמוע כאן ישירות מהשורדים סיפור אישי: להבין מהו 'הצד הארי' ולבטא מבלי להתבלבל: 'טראנסניסטר'יה'. שומעים בפעם הראשונה שמות של מחנות ריכוז, כפייה והשמדה, לומדים להבדיל בין אושוויץ, בירקנאו ובז'נבה מונוביץ, וקולטים תאריכים: מתי זה התחיל בפולין, ובאיזו שנה בהונגריה וטרנסילבניה. שמות כמו מנגלה, יודקובסקי, קאסטנר, שינדלר, אנה פרנק, מונחים ומושגים כמו 'ליל הבדולח', 'יודנראט', 'הפתרון הסופי', 'אקציה', 'סלקציה' ו'טרנספורט'. 'קאפו', 'מוזלמן', 'גסטאפו', 'וורמאכט' ו'אס אס'. 'רמפה', 'אפל', 'ניסויים רפואיים', 'מקלחות', 'קרמטוריום' ו'צעדות המוות', וכן: 'בריחה', 'הסתתרות' ו'זהות שאולה'. מילים מצמררות בשפה קשה ובלתי אפשרית: 'אוס', 'שנל', 'פרפלוכטה-יודה', ומבינים את משמעותן של המילים: 'ללכת אל הגדר', והכול מתוך סיפוריהם האישיים של המבוגרים, והכל פונה אל הרגש ובא לידי ביטוי במחזה הכתוב ובהצגה על הבמה.

בערב ההצגה החוויה עצומה ומרגשת. יחד עם הסיפור הכואב נוצרת גם הרגשה של הזדככות. הקשר הנרקם והזיקה ההדדית בין המשתתפים חזקים ונמשכים גם בסיום ההצגות ואף בתום התהליך וסגירתו.

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

“אלבום משפחתי” - קולאז' עריכה וביצוע: אולג קוגוט

הדור השלישי, תלמידי שכבה ט' בית הספר הניסויי-קהילתי "רמות חפר"

הצעירים המשתתפים בתיאטרון עדות - לספר כדי לחיות תלמידי שכבה ט' בית הספר הניסויי-קהילתי "רמות חפר"

בשורה האחורית - משמאל לימין:
עדו צמח, נוה כהן, איתי הלף,
שירה אייל, תומר מיכאלי

בשורה האמצעית:
טל פלדמן, אופיר חנן, עידו אונגר,
הדר שפק, ג'ון-ג'ון טלמור

מלפנים:
מאי ינאי, שקד פרונט,
אורי רוסק לב-טוב, טל רגב, מיכל פוקס

"ישר מהלב" - הצעירים בקבוצה

תיאטרון עדות בשבילי הוא דבר כל כך גדול, כל כך נדיר וכל כך מדהים; פשוט חוויה בלתי נשכחת. תיעוד השואה הוא חלק בלתי נפרד מקיומנו כעם, ונפלה בחלקי הזכות להיות חלק מהדור האחרון שיכול לתעד ולשמור את ניצולי השואה, להעביר ולהנחיל את ההיסטוריה שלנו כעם לדורות הבאים, להכיר, להקשיב, להכיל ובעיקר לאהוב בקנה מידה עצום, כפי שלא הרגשתי מעולם. הפרויקט הפך לחלק בלתי נפרד ממני, בזכותו - אני מרגישה שהמשפחה שלי התרחבה, שהרווחתי עוד סבא וסבתא... כלונו נזכור, נזכור ולא נשכח.

מאי ינאי

בעיניי, תיאטרון עדות מחדיר יותר מודעות לנו, הדור הצעיר, לגבי השואה. בזכות פרויקט זה אנו מודעים ונחשפים במשך כל השנה לסיפורים שונים ומרגשים אודות השואה, ולא רק פעם בשנה ביום השואה. בנוסף, לאחר שאנו לומדים ומקשיבים לסיפורים השונים של ניצולי השואה, אנו מגלמים אותם, וכך מזדהים איתם ולומדים יותר טוב על כל הסבל שעבר עליהם ועל כל העם היהודי בשואה ומבינים את סיפוריהם טוב יותר. הפרויקט גם מאוד חשוב בעיני המבוגרים אשר זוכים להקשבה מאיתנו, הצעירים ועוברים הרבה ריגושים וחוויות כאשר הם רואים את סיפורם מומחז על במה ומרוצים מכך שסיפורם הוא בעל ערך חינוכי אשר ייזכר לדורות. הפרויקט ייזכר אצלי להרבה זמן גם אחרי סיומו, הוא יהפוך את עניין השואה למשהו הרבה יותר משמעותי ומרגש עבורי.

טל פלדמן

בתחילת הדרך, שאלתי את אמי אם כדאי להתנדב למשא - מסע הכבד הזה. היא ענתה לי שלא רק שכדאי לי, אלא שחובה עליי להשתתף. עכשיו אני מבינה לעומק למה בדיוק נכנסתי. פרויקט זה מילא אותי ברגשות כמו: פחד, זעזוע, צער, עצב וכעס... אבל בעיקר אהבה מהניצולים ואליהם. אזכור כל חיי את הקשר שנוצר בינינו, למרות פער הדורות. אני מלאת השראה וגאווה על שזכיתי ליטול חלק בפרויקט חשוב זה. אמרו לי שההתנדבות האישית שלנו בפרויקט זה תורמת רבות לקהילה, אך אני מרגישה שזה תורם לי הרבה יותר.

אופיר חנן

בעצם נכנסתי לפרויקט משתי סיבות, אחת היא שמאז ומתמיד הייתי מאוד מחוברת רגשית לנושא השואה ובעיניי זו הייתה הזדמנות ללמוד כל כך הרבה מאנשים שחוו אותה בעצמם. הסיבה השנייה היא שרציתי לעשות את המחויבות שלי ולתרום לאנשים שבאמת זקוקים לעזרה שלי, אחרי כמה מפגשים הבנתי שרק בלהקשיב למבוגרים לתת להם הרגשה שאכפת לנו מהם אנחנו נותנים להם משהו שמאוד חסר להם וזוהי תשומת לב. במשך הזמן נוצרו אצלנו חיבורים מדהימים. המבוגרים שלא היו להם נכדים התחברו עם הצעירים יותר והצעירים שאין להם סבא וסבתא התחברו עם המבוגרים בצורה כזו שפשוט השלמנו חללים ריקים אחד אצל השני וזו לדעתי משמעות הפרויקט, להראות שכשאתה נותן אהבה לאנשים שזקוקים לה, אתה מקבל כל כך הרבה בתמורה. לא אשכח את החוויה של "תיאטרון עדות" בחיים.

אורי רוסק לב-טוב

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

תמונות מהחזרות

השירים והמנגינות בהצגה

"צעצועים"
אברהם סוצקובר
עמרי דגן

"אמא"
עירית דגן
עמרי דגן

"לכי ילדתי"
מרגלית סיון
עמרי דגן

"שיר מן היום"
אברהם סוצקובר
עמרי דגן

"המלווים"
לאה גולדברג
עמרי דגן

"פרידה"
לאה גולדברג
עמרי דגן

שירה: הדר שפק / אורי רוסק לב-טוב / אופיר חנן

כל הלחנים והמוטיבים: עמרי דגן

אנו, ניצולי השואה, מבקשים לומר לעולם בערוב ימינו:

“היום, כשאנו ניצולי השואה שהזכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזכרון צריך להוליך למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכוח ליצירת עולם טוב יותר... לא הפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. לא שקענו אל תהומות הייאוש, ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מהזוועה שחרצה בבשרנו מסר חיובי לעמנו ולעולם - מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות.

השואה שייכת למורשת האוניברסאלית של כל בני תרבות. היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומאניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות. אנחנו ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד “אני זוכר את מה שאירע בשואה”. יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים, או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, ליעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות, לצקת בו תוכן ומהות.”

מתוך “מנשר הניצולים” שהוקרא בבקעת הקהילות, יד-ושם, באפריל 2002
ככנס “מורשת השואה - ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות”

“תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות” (ע"ר)

עמותת שהוקמה לקידום פיתוח והפצת פרויקטים חינוכיים המפגישים ניצולי שואה עם דור שני ושלישי בתהליך טיפול בהבעה ויצירה ודרמה תרפיה

יוצרי ומנהלי התוכנית:

עירית ועזרא דגן - מטפלים בדרמה, עורכים, כותבים, במאים ומפיקים

נשיא כבוד: יעקב מובשוביץ | יושב ראש: ישראל מובשוביץ | מנכ"ל: נלי יצחקי | מנהלת קשרי חוץ: טליה אור

וועד מייסד:

חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצוויג, מרדכי אלדר, טומי ברייער, אירמה בידרמן

ייעוץ והדרכה פסיכולוגית: דר' ציביה זליגמן - פסיכולוגית קלינית

וועדה מייעצת: דר' עילית לוי | דר' יוני אלקינד | יונה לוקר | דר' זאב הולנדר | דר' אריה לוקר
תת-אלוף אורי מנוס

“אות המופת החברתי” כנס ישראל שדרות לחברה 2010, הפרוייקט ה-34